

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 6.7.2023
COM(2023) 376 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

Strategisk framsynsrapport 2023

**Hållbarhet och människors välbefinnande i centrum av EU:s öppna strategiska
oberoende**

I. Inledning

EU går framåt med aldrig tidigare skådade åtgärder för att uppnå klimatneutralitet och hållbarhet. En framgångsrik omvandling kommer att begränsa de existentiella riskerna som följer av klimatförändringarna och miljökrisen och samtidigt stärka EU:s öppna strategiska oberoende och ekonomiska säkerhet. Detta kommer att bli avgörande för att stärka EU:s långsiktiga konkurrenskraft och samhällsmodell, och därmed EU:s globala ledarskap i den nya klimatneutrala ekonomin bl.a. genom att stödja andra regioner i uppbyggnaden av en hållbar framtid. I slutändan kommer detta att öka nuvarande och framtida generationers välbefinnande.

En framgångsrik och rättvis socioekonomisk omvandling är inte en självklarhet. Den dubbla gröna och digitala omställningen kräver väsentliga förändringar och kompromisser som kommer att påverka våra ekonomier och samhällen i en ojämförlig takt och omfattning. För att denna omvandling ska lyckas är det viktigt att vara medveten om kopplingarna mellan hållbarhetens miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensioner. Detta kommer att göra det möjligt för EU att följa en framåtblickande geopolitisk strategi som lyfter fram unionens värdefullaste tillgångar – nämligen den unika sociala marknadsekonomin och ställningen som världens största handelsblock.

Mot denna bakgrund undersöks i **2023 års strategiska framsynsrapport de viktigaste skärningspunkterna mellan de strukturella trender och den dynamik som påverkar hållbarhetens sociala och ekonomiska aspekter, för att klargöra de potentiella val och kompromisser som EU troligtvis kommer att ställas inför i framtiden.** Rapporten bygger på en inkluderande framtidsstudie¹ och på de tre tidigare utgåvorna² i syfte att utforska viktiga utmaningar som kommer att bli avgörande för omvandlingen av vårt samhälle och vår ekonomi i riktning mot en modell som respekterar planetens gränser och skyddar global konkurrenskraft, starka sociala grundvalar och resiliens. I rapporten undersöks också hur en strävan mot ett inkluderande välbefinnande på lång sikt, ett engagemang i en väg mot hållbarhet och ett befästande av demokratin kan vara receptet för en starkare global roll för EU.

På grundval av detta föreslås i rapporten **tio åtgärdsområden** för att uppnå målen för ett socialt och ekonomiskt hållbart Europa med en starkare roll i världen under de kommande åren.

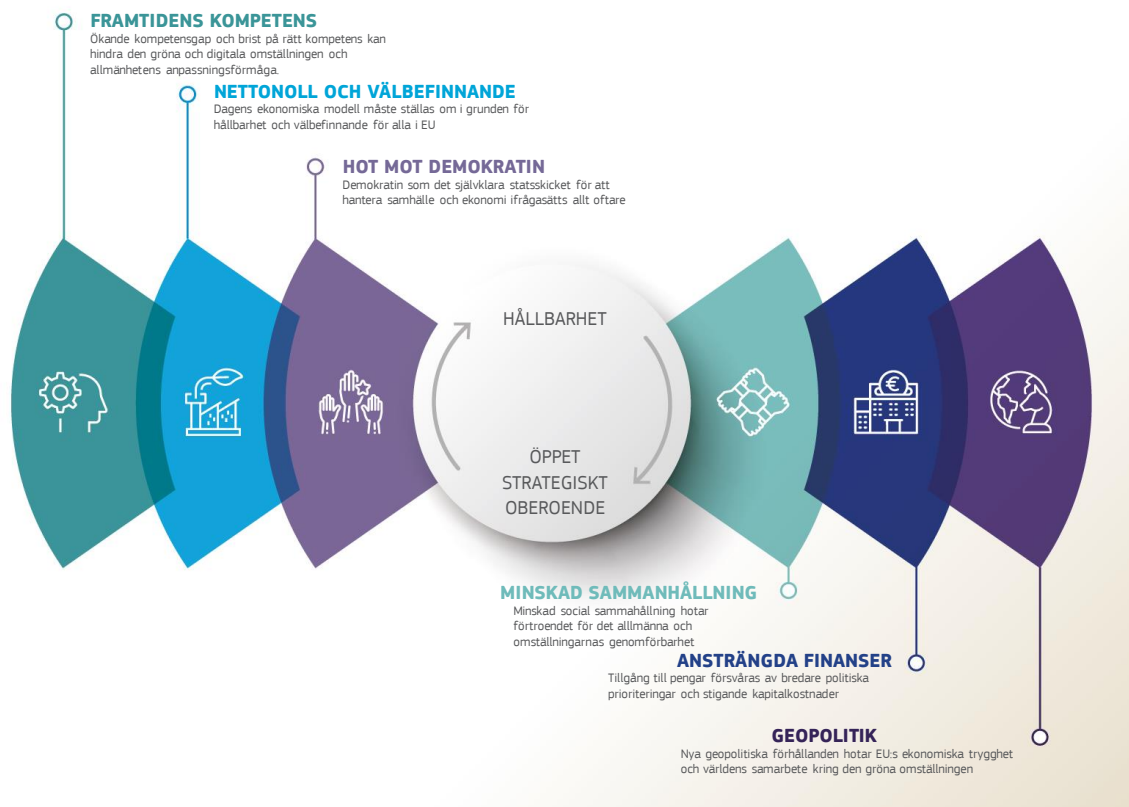
¹ Detta meddelande bygger på Gemensamma forskningscentrumets vetenskapliga rapport för politiska beslut (Science for Policy Report) *Towards a fair and sustainable Europe 2050: social and economic choices in sustainability transitions*, som baseras på en fullständig framsynsprocess. För rapporten skapade man först framtidsscenarier som visar olika versioner av EU:s hållbara framtid senast 2050. För varje scenario tog man sedan fram omställningsvägar för hållbarhet med hjälp av en teknik för samkreativ backcasting. Detta gjorde det möjligt att identifiera nya, alternativa metoder och strukturer samt fasa ut befintliga ohållbara metoder och strukturer senast 2050, inklusive en analys av kompromisser, flaskhalsar och synergi längs omställningsvägarna. En övergripande analys av de olika förändringsmönstren identifierade kritiska områden som möjliggör de omvälvande förändringarna mot hållbarhet. Framsynsprocessen omfattade även samråd med experter och berörda aktörer, diskussioner med kommissionens avdelningar, byråer och gemensamma företag, offentliggörande av en inbjudan att lämna synpunkter samt diskussioner med institutionella partner (europeiska systemet för strategisk och politisk analys) och med medlemsstaterna.

² Den strategiska framsynsrapporten 2022 fokuserade på samspelet i den dubbla omställningen i ett nytt geopolitiskt sammanhang. 2021 års utgåva utvecklades kring viktiga trender som påverkar EU:s öppna strategiska oberoende och handlingsfrihet under de kommande årtiondena. I 2020 års rapport analyserades EU:s resiliens inom fyra dimensioner: den socioekonomiska, den geopolitiska, den gröna och den digitala dimensionen.

II. Viktiga skärningspunkter mellan utmaningar avseende socioekonomisk hållbarhet

Vi har upplevt en tid av permakris och polykris, tillsammans med de ökande effekterna av klimatförändringar och miljöutmaningar, covid-19-pandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Nya konflikter och upptrappning av befintliga konflikter, massförflyttningar, finansiella kriser och nya pandemier är andra exempel på potentiella framtida kriser. Slutligen skapar omställningarna i en aldrig tidigare skådad omfattning olika utmaningar som påverkar de sociala och ekonomiska aspekterna av hållbarhet (diagram 1). Deras skärningspunkter och kombinerade effekter måste beaktas för att skapa praktiska vägar mot ett hållbart Europa.

Diagram 1: Viktiga utmaningar för EU:s hållbara omställning

1. Geopolitisk uppgång och omkonfigurering av globaliseringen

Den globala arenan befinner sig i en föränderlig situation, där olika internationella aktörer intar nya och ofta mer konfronterande roller. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har utmanat grunderna för multilateralismen och den regelbaserade världsordningen. Kina går in i en ny era, med fokus på ekonomiskt inflytande och diplomatisk tydlighet, för att få till stånd en systemändring av världsordningen. Kina är fortfarande en systemrival och ekonomisk konkurrent, samtidigt som det är en multilateral partner. USA följer en kurs med en djupgående integrering av inrikes- och utrikespolitik. Detta innebär att stärka landets industriella bas, skydda nästa generations teknik, samarbeta med internationella partner för att utveckla ekonomiska partnerskap som är inriktade på globala utmaningar samt mobilisera investeringar

i tillväxtekonomier³. USA fortsätter också att vara EU:s strategiska partner. Samtidigt befäster Kinas och USA:s strategiska kurs en geopolitisk, ekonomisk och teknisk global rivalitet. Vi ser också tillväxtländerna strävar efter ett ökat inflytande och en ökad representation i internationella forum. Det inkluderar befogenheter med olika styrningsmodeller och värderingar, risksäkrande länder (som uppvisar en blandning av samsamarbetsstrategier och konfrontationsstrategier) samt mindre och sårbara stater som kräver klimaträttvisa. Detta är en utmaning för ett effektivt internationellt samarbete i transnationella frågor, såsom klimatförändringarna eller energiomställningen, trots att de är allt mer brådskande.

Spänningar i den globala ordningen följs av en "budskapsstrid" som i allt högre grad förvandlas till en "erbjudandesträd" som påverkar både den globala allmänna opinionen och regeringars agerande. EU har infört Global Gateway för att stödja smarta investeringar i kvalitetsinfrastruktur med hänsyn till de högsta sociala och miljömässiga standarderna, i linje med europeiska värden och standarder. EU:s och i vidare bemärkelse västerländska budskap utmanas dock alltmer. Till exempel lever två tredjedelar av världens befolkning i länder som har intagit en neutral eller ryskvänlig hållning⁴, trots Rysslands påfallande kränkningar av grundläggande principer enligt internationell rätt. Detta beror delvis på propaganda, felaktig information och desinformation som syftar till att påverka nationella och globala attityder, som i allt högre grad förstärks av sociala medier och vilseledande användning av generativ artificiell intelligens.

Eftersom EU står för endast 6,9 % av utsläppen av växthusgaser och endast omkring 5 % av världens befolkning bor i EU är global förankring och globalt samarbete avgörande för att ta itu med dessa utmaningar⁵. I en tid av global ekonomisk turbulens står samtidigt flera tillväxtländer och utvecklingsländer inför fler utmaningar när det gäller att minska koldioxidutsläppen, trots att de utsätts för ökande klimatdrivna faror. De uttrycker också oro över vissa av EU:s gröna initiativ på senare tid, eftersom dessa kan förvandlas till hinder i deras utveckling. Detta gäller särskilt många afrikanska, latinamerikanska och asiatiska länder, där Kinas ekonomiska inflytande har varit avsevärt och EU:s strategi som bygger på ett partnerskap mellan jämlikar behöver stärkas. Internationella förbindelser blir alltmer transaktionella, eftersom allt fler länder söker de mest fördelaktiga partnerskapen. Detta leder till att det uppstår en "erbjudandesträd" (t.ex. om finansiering, infrastrukturutveckling eller stöd till energiomställning) och initiativ, såsom Kinas Belt and Road Initiative (Ett bälte, en väg), eller G7:s partnerskap för global infrastruktur och investeringar⁶. Detta är också en "modellstrid" mellan demokratiska och auktoritära regimer.

Globaliseringen, så som den ser ut i dag, utmanas i grunden. Multilaterala regler, normer och institutioner har gett en ram för global ekonomisk integration och frihandel som har lyft miljontals människor ur fattigdom. På varandra följande utmaningar och framväxande hot visar dock att denna globaliseringsmodell är utsatt för påfrestningar. Pandemin har framhävt de

³ Kommentar från USA:s nationella säkerhetsrådgivare Jake Sullivan om förnyelse av amerikanskt ekonomiskt ledarskap vid Brookings Institution den 27 april 2023.

⁴ Av världens befolkning bor 36 % i ett land som aktivt fördömt och infört sanktioner mot Ryssland, knappt 33 % i ett land som har förblivit neutralt och slutligen 32 % i länder där regeringen stött Rysslands åtgärder eller budskap. Howey, W. (2022), *Russia can count on support from many developing countries*, <https://www.eiu.com/n/russia-can-count-on-support-from-many-developing-countries/>

⁵ Europeiska kommissionen, EDGAR - Emissions Database for Global Atmospheric Research.

⁶ G7:s partnerskap för global infrastruktur och investeringar, som EU:s Global Gateway ingår i, syftar till att tillgodose efterfrågan på infrastrukturfinansiering av hög kvalitet i låg- och medelinkomstländer.

globala leveranskedjornas sårbarhet och EU:s strategiska beroenden. Den ökande geoeconomiska konfrontationen utgör ytterligare en omstrukturering av de globala handels- och investeringsflödena. Detta ökar risken för handelsrestriktioner och störningar i leveranskedjan och hindrar flödet av gröna varor, tjänster och teknik. Det kan också skärpa EU:s beroenden, inklusive tillgången till råvaror av avgörande betydelse för den dubbla omställningen, och utmana EU:s strategiska sektorer (från batterier till mikrochips). Dessutom kan strävan efter motståndskraftiga leveranskedjor också påverka miljön (t.ex. genom hemflytt av industriverksamhet, ökat intresse av utvinning i omtvistade områden) och ekonomin (t.ex. genom påtryckningar på offentliga budgetar och lokala arbetstillfällen i exportinriktade sektorer). Denna dynamik påverkar gradvis EU:s politik, däribland politik som tidigare betraktades som huvudsakligen inhemsk, och utmanar sektoriella strategier för beslutsfattande. I detta sammanhang är det ännu mer angeläget med en ny stärkande insats för att upprätthålla multilateralismen och reformera WTO.

2. Strävan efter en hållbar ekonomi och ett hållbart välbefinnande

EU befinner sig i ett avgörande skede som kräver en gemensam satsning från beslutsfattare och företag för att säkerställa EU:s ledande ställning i den globala kapplöpningen mot nettonollindustrin. Hållbarhet är en viktig källa till EU:s långsiktiga konkurrensfördel⁷, ökar dess marknadsandel för produkter, tjänster och teknik på områden och attraherar investeringar och kompetens från omvärlden. EU har redan gjort betydande insatser för att stödja grön teknik och gröna lösningar: från vätgas och avancerade material till vattnets kretslopp och hållbar design. Allteftersom den globala konkurrensen intensifieras kommer EU:s öppna strategiska oberoende att stödjas av ett ökat stöd till forskning och utveckling och tillverkning av strategisk nettonollteknik⁸, genomförande av en ambitiös ekonomisk säkerhetsstrategi⁹ och ökade investeringar¹⁰ på områden av avgörande betydelse, där EU uppvisar stora beroenden¹¹.

Stigande tryck på de sociala och ekonomiska aspekterna av hållbarhet driver debatten om behovet av en ny ekonomisk modell som har fokus på människors och naturens välbefinnande.. Ett övervägande fokus på ekonomiska faktorer, utan vederbörlig hänsyn till kvaliteten på tillväxt och sysselsättning, har bidragit till ohållbara produktions- och konsumtionsmetoder. Samtidigt utgör (de ändliga) miljöresurserna själva grunden för ekonomisk verksamhet: 72 % av de 4,2 miljoner företagen i euroområdet är till exempel starkt beroende av minst en naturrelaterad tjänst som pollinering, rent vatten, frisk jord eller virke¹². Det är därför nödvändigt att undvika störningar i kritiska naturliga system, såsom vattnets

⁷ University of Cambridge Institute for Sustainability Leadership (CISL), 2022, <https://www.cisl.cam.ac.uk/competitive-sustainability-index>.

⁸ Rättsakt om nettonollindustrin, COM(2023) 161 final.

⁹ Europeisk strategi för ekonomisk säkerhet, JOIN(2023) 20 final.

¹⁰ *Investment needs assessment and funding availabilities to strengthen EU's Net-Zero technology manufacturing capacity* (inte översatt till svenska), SWD(2023) 68 final.

¹¹ Spanien har, tillsammans med andra medlemsstater, inom ramen för det EU-omfattande framsynsnätverket utvecklat ett särskilt spår för att analysera nuvarande och framtida beroenden inom fyra avgörande sektorer (energi, digital teknik, hälsa och livsmedel) bl.a. utifrån den metod som föreslagits av kommissionen (se SWD(2021) 352 final, SWD(2022) 41 final och WP2023/14). Detta arbete innehåller rekommendationer om att stärka EU:s öppna strategiska oberoende (inklusive den ekonomiska säkerheten) och globala ledarskap fram till 2030.

¹² Elderson, F., 2023, <https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2023/html/ecb.blog230608~5cffb7c349.en.html>.

kretslopp, att respektera planetens gränser och att stoppa förlusten av biologisk mångfald för att uppnå motståndskraftiga samhällen och hållbara ekonomier. Eftersom detta ömsesidiga beroende mellan ekonomin och miljön blir allt tydligare är det också en fråga om rättvisa mellan generationerna: Anpassningen av den ekonomiska modellen kommer att utgöra grunden för framtida generationers välbefinnande och materiella välstånd, inklusive fördelningen av ekonomiska vinster. Den europeiska planeringsterminen är uppbyggd på de fyra dimensionerna av konkurrenskraftig hållbarhet: miljömässig hållbarhet, social rättvisa, produktivitet och makroekonomisk stabilitet. De ovannämnda frågorna kräver ytterligare sätt att fånga upp framsteg och välstånd bortom bruttonationalprodukten (BNP).

Justering av BNP utifrån olika faktorer

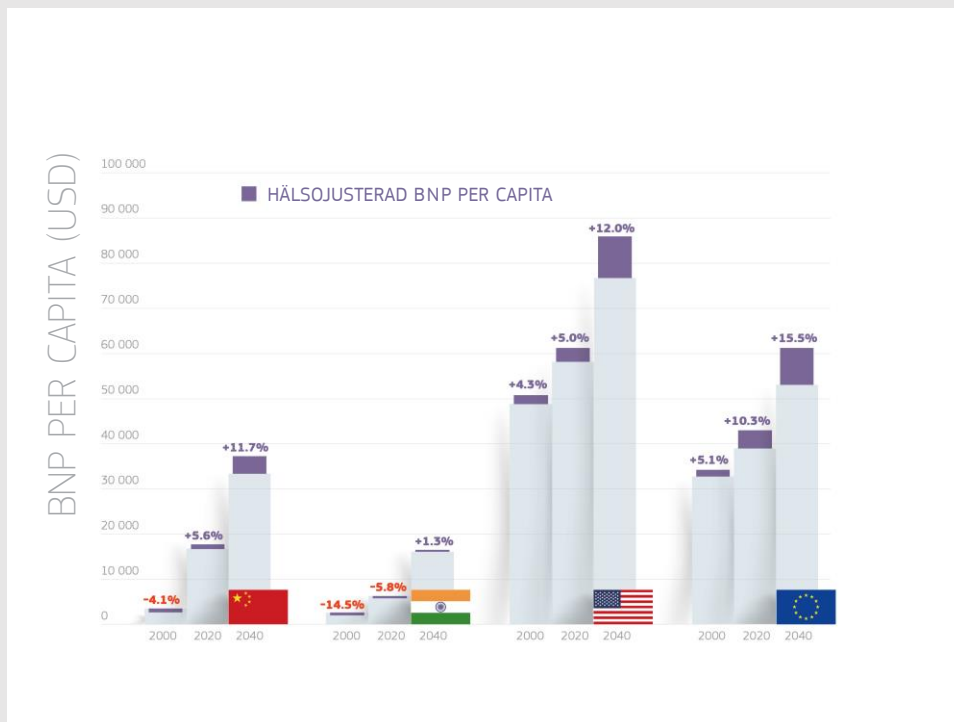
Under de senaste 90 åren har BNP varit en av de mest använda ekonomiska indikatorerna och det är fortfarande den viktigaste indikatorn på ett lands ekonomiska resultat. Samtidigt diskuterade man redan på 1970-talet BNP:s begränsningar. Med den senaste tidens utveckling, som klimatförändringar och pandemi, har det blivit tydligare att BNP är ett ofullständigt mått på framsteg, eftersom det inte helt återspeglar vår tids viktiga miljömässiga och sociala utmaningar. Detta fordrar att man utvecklar kompletterande mått – och successivt integrerar dem i beslutsfattandet – vilket ökar möjligheterna att uppfölja EU:s hållbara omställning och resultat jämfört med resten av världen.

Som en uppföljning av de tidigare strategiska framsynsrapporterna har kommissionen påbörjat ett internt arbete med att utveckla mått för hållbar och inkluderande välfärd för EU, som ett komplement till BNP. Det binder samman olika arbetsområden för första gången, i syfte att informera EU:s framtida beslutsfattande.

Ett alternativ för att utveckla mått utöver BNP är att förse relevanta faktorer för välbefinnande med monetära värden och använda dessa värden till att ”justera” BNP. Dessa kan omfatta olika aspekter av livskvalitet (t.ex. hälsa, utbildning och rekreation), obetalt vård- och hushållsarbete, ojämlikhet, kostnader för miljöskador (t.ex. föroreningar och utsläpp av växthusgaser) eller utarmning av naturresurser. Resultaten av ett pilotprojekt rapporteras nedan¹³, med den förväntade livslängden som ett närmevärde för välbefinnandets hälsodimension. Det visar hälsojusterad BNP (per capita) för EU, USA, Kina och Indien år 2000, 2020 och 2040. Arbetet kommer att fortsätta med att utveckla andra kompletterande indikatorer utöver BNP för att återspegla utvalda faktorer, t.ex. ojämlikhet och miljöskador. Justeringen för ojämlikhet kan uppnås genom att man minskar genomsnittsinkomsten (BNP per capita) i förhållande till inkomstskillnaderna. Miljöskador kan integreras genom att man drar av deras uppskattade ekonomiska skada. Detta är förenligt med det globala åtagandet i Agenda 2030 för hållbar utveckling att utforma mätningar av framsteg i fråga om hållbar utveckling som kompletterar BNP. Möjligheten att gå utöver BNP undersöks också i det internationella finanssystemets reformprocess.

¹³ Uppgifter om den tillämpade metoden, uppgiftskällor, ytterligare resultat och en känslighetsanalys presenteras i Gemensamma forskningscentrumets tekniska rapport *Health-adjusted income: complementing GDP to reflect the valuation of life expectancy*, JRC134152, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC134152>.

Diagram 2: En justering av BNP per capita för den förväntade livslängden leder till en större positiv förändring (i %) för EU jämfört med USA, Kina och Indien.

De grå kolumnerna visar värdet av BNP per capita i köpkraftsparitet under ett visst år och de lila den justerade versionen av samma BNP-diagram. För att få fram justeringen fastställer man en referensnivå för dödlighet och uppskattar populationens vilja att betala för att uppnå denna nivå. Diagrammen avser världens överlevnadskurva för 2050 som referensnivå. Uppgifterna från EU omfattar 24 länder (prognoser saknas för Kroatien, Cypern och Malta).

Justeringen uppåt för EU:s BNP skulle bli 15,5 % 2040, vilket överstiger respektive tal för USA (12,0 %), Kina (11,7 %) och Indien (1,3 %). Den sammansatta årliga genomsnittliga ojusterade BNP-tillväxten under perioden 2000–2040 är 1,33 % för EU, medan den justerade BNP-tillväxten är 1,57 %. En justering av BNP för den förväntade livslängden leder dessutom till en större andel av EU:s justerade BNP jämfört med de fyra ekonomiernas totala BNP sammantaget 2040 (motsvarande 19,8 %, jämfört med 18,9 % för BNP).

Den väsentliga utmaningen för en ny ekonomisk modell kommer att vara att bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och resursanvändning. EU har lyckats få till stånd en betydande minskning av koldioxidutsläppen trots en fortsatt tillväxt. Banbrytande forskning och innovation och snabbare absorbering av teknik kommer att fortsätta att vara viktiga för att uppnå hållbarhet. Ändå räcker det kanske inte enbart med teknik. EU:s inhemska avtryck¹⁴ har redan minskat med 13 % under det senaste årtiondet, och ytterligare innovationer kommer sannolikt att upprätthålla denna trend. EU:s konsumtionsavtryck, som beaktar handelns

¹⁴ Inhemska avtryck kvantifierar miljöpåverkan som orsakas av inhemsk produktion och konsumtion genom en uppsättning livscykelbaserade indikatorer.

inbyggda miljöpåverkan, har dock ökat med 4 %¹⁵. Under tiden har de nuvarande globala konsumtionsmönstren redan lett till att de flesta planetgränser har överskridits, och på grundval av aktuella trender förväntas dessa negativa effekter fortsätta att öka fram till 2030¹⁶. Till exempel kastas 40 % av livsmedlen i höginkomstländer¹⁷. Med tiden kan man dra ner på utsläppen genom att minska föroreningar och avfall genom cirkularitet, resurs- och energieffektivitet samt tillräckliga åtgärder¹⁸. På samma sätt skulle en effektivare produktion och konsumtion inom den jordbruksbaserade livsmedelsindustrin samt fisk- och skaldjurssektorn kunna minska effekterna på naturliga ekosystem.

Förändringar i beteenden och konsumtion kan göra stor skillnad. Vissa uppskattningar visar bland annat att globala åtgärder för att dämpa efterfrågan, till exempel genom beteende- eller livsstilsförändringar (incitament till mer hållbara och hälsosamma kostvanor eller resor, minskat livsmedels- eller textilavfall, minskad energi- och vattenförbrukning osv.) eller infrastrukturanvändning (renovering av byggnader, säkerställande av hållbara transporter osv.) skulle kunna minska utsläppen med så mycket som 40–70 % fram till 2050.¹⁹ Samtidigt skulle de också kunna öka välbefinnandet. Men det är inte bara utformningen av föreslagna åtgärder som spelar en roll, utan även åtgärdernas effekter på uppfattning och beteenden. Att övergå till mer hållbara beteenden och en mer hållbar konsumtion kan uppfattas positivt och vara mer acceptabelt om det rör sig om rättvisa och livsnöjdhet²⁰. Utan att ta hänsyn till detta kommer de föreslagna åtgärderna att leda till att allmänheten motsätter sig dem, och som en följd bromsa eller till och med förhindra planer på att införa dem²¹.

3. En ökning av trycket för att säkra tillräcklig finansiering

Den gröna omställningen kräver aldrig tidigare skådade investeringar. Totalt sett kommer ytterligare investeringar på över 620 miljarder euro årligen att behövas för att uppfylla målen i den europeiska gröna given och RepowerEU. Den allra största delen av dessa investeringar måste komma från privata källor²². Medlemsstaternas budgetar kommer också att spela en viktig roll. EU har redan för avsikt att satsa 578 miljarder euro – minst 30 % av budgeten – på klimatrelevanta åtgärder för perioden 2021–2027. De totala kostnaderna och konsekvenserna av klimatkrisen och krisen för den biologiska mångfalden är dock okända. De ökande effekterna av extrema väderhändelser leder redan i dag till allvarliga ekonomiska förluster. Till

¹⁵ Europeiska kommissionen, *Consumption footprint and domestic footprint*, 2023, <https://doi.org/10.2760/218540>.

¹⁶ Europeiska kommissionen, *Zero pollution – Outlook 2022*, 2022, <https://doi.org/10.2760/39491>.

¹⁷ Förenta nationernas World Food Programme, <https://www.wfpusa.org/drivers-of-hunger/food-waste/>, version av den 12 juni 2023.

¹⁸ Se till exempel Versailles-uttalandet *The crucial decade for energy efficiency*, 8.6.2023, https://iea.blob.core.windows.net/assets/2de1ef68-c97a-4fdb-b8be-fb12b693893e/IEA8thGlobalConferenceonEnergyEfficiency_JointStatement.pdf.

¹⁹ Intergovernmental Panel on Climate Change, 2023, <https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/>.

²⁰ Binder, M. och Blankenberg, A. K., 2017, <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2017.03.009>.

²¹ Frankrike, Jagers, S. C., Martinsson, J. och Matti, S., 2019, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14693062.2018.1470963>.

²² SWD (2023) 68 final och COM(2022) 438 final. Dessutom kräver lagen om nettonollindustrin totalt 92 miljarder euro under perioden 2023–2030.

exempel i fråga om torka uppgår förlusterna till omkring 9 miljarder euro per år²³ och i fråga om flodöversvämningar till 7,6 miljarder euro²⁴. Det kommer också att krävas betydande resurser för att öka motståndskraften mot klimatförändringar på viktiga områden, t.ex. transportinfrastruktur och digital infrastruktur, energi, resurslagring, hälsa och livsmedel samt byggnader och tillverkningsanläggningar. Dessutom skulle det ökande antalet klimatkatastrofer kunna leda till oöverkomliga försäkringar för hushåll²⁵ och många företag och ytterligare öka trycket på de offentliga budgetarna. EU:s kommande klimatriskbedömningsrapport kommer att ge ytterligare belägg för klimatrelaterade risker. Allt detta skapar också en stark grund för förebyggande åtgärder: Varje euro som investeras i system för tidig varning ger ett genomsnitt på 131 euro från undvikna förluster och straffavgifter samt ytterligare samhällsfördelar²⁶.

Andra strategiska investeringar ökar också. Att överbrygga EU:s investeringsklyfta för den digitala omställningen kommer att kosta minst 125 miljarder euro per år²⁷. Prislappen för den nya geopolitiken kommer också att vara hög: Under 2021 ökade till exempel medlemsstaternas försvarsutgifter avsevärt till 214 miljarder euro, med ytterligare förväntade utgifter på 75 miljarder euro fram till 2025 för att bygga upp tillräcklig försvarskapacitet²⁸. Slutligen kommer återuppbyggnaden av Ukraina att kräva 384 miljarder euro från alla partner under de kommande tio åren²⁹.

Den demografiska förändringen och den ekonomiska omvandlingen utmanar samtidigt de offentliga budgetarna på alla nivåer. Till exempel kan försörjningskvoten för äldre öka från 34,4 % 2019 till 59,2 % 2070, vilket kan leda till en ökning av åldersrelaterade utgifter med två procentenheter till 26 % av BNP³⁰. EU:s nuvarande skatteram, som huvudsakligen bygger på skatter på arbete, inklusive sociala avgifter, återspeglar inte de pågående förändringarna³¹. Eftersom andelen personer i arbetsför ålder kommer att minska drastiskt under de närmaste årtiondena, och produktivitetssökningen sannolikt inte uppväger denna utveckling, är det högst sannolikt att inkomstbeskattningens förmåga att generera samma intäkter som i dag minskar. Dessutom leder den ekonomiska omvandlingen och globaliseringen till en allt viktigare roll för immateriella tillgångar och en större internationell rörlighet för

²³ Kombinerade tal för EU och Storbritannien. Naumann, G., et al., 2021, <https://doi.org/10.1038/s41558-021-01044-3>.

²⁴ Kombinerade tal för EU och Storbritannien. Dottori, F., et al., 2023, <https://doi.org/10.1038/s41558-022-01540-0>.

²⁵ Endast omkring en fjärdedel av förlusterna från klimatrelaterade katastrofer är för närvarande försäkrade i EU. Se Europeiska centralbanken, Eiopa, 2022, https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.policyoptions_EIOPA~c0adae58b7.en.pdf.

²⁶ Världsbanken, 2021, <http://hdl.handle.net/10986/35686>.

²⁷ EU vid ett vägskäl – bygga upp och bygga nytt för nästa generation, COM(2020) 456 final.

²⁸ Europeiska försvarsbyrån, 2022, <https://doi.org/10.2836/97270>.

²⁹ Baserat på en gemensam bedömning från Ukrainas regering, Världsbanksgruppen, Europeiska kommissionen och Förenta nationerna. Källa: Världsbanken, *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022-2023*.

³⁰ Europeiska kommissionen, *The 2021 ageing report*, 2021, <https://doi.org/10.2765/84455>.

³¹ Företagsbeskattning för 2000-talet, COM(2021) 251 final.

ekonomisk verksamhet. Den gröna omställningen kommer också i sig att ha en inverkan. Den kan bidra till att krympa det traditionella skatteunderlaget på grund av utfasning av fossila bränslen, förändringar i konsumtionsmönstren och tillväxtfluktuationer. Samtidigt kan detta i viss mån uppvägas av nya hållbara verksamheter, produkter och tjänster. Nya former av beskattning (t.ex. på koldioxidutsläpp, avfall eller ohållbara eller ohälsosamma produkter och tjänster) kan också bli viktigare för att komplettera skatterna på arbete och öka de offentliga finansernas och välfärdsstatens hållbarhet.

En lyckad hållbar omställning kräver tillräcklig och snabb finansiering från den privata sektorn. Att fokusera på att finna nyckeln till privata investeringar kommer därför att vara av central betydelse för den offentliga sektorn, samtidigt som man undviker utträngningseffekter på privat finansiering eller utlöser en ”stödkapplöpning” mellan ekonomier. EU har utvecklat en övergripande ram för hållbar finansiering till stöd för företag och finanssektorn när det gäller att öka de investeringar som behövs för en omställning till hållbarhet, vilket inbegriper taxonomi, hållbarhetsupplysningar, klimatriktmärken och gröna obligationer. Olika utmaningar kvarstår dock. Klyftan mellan EU och USA i produktiva investeringar har vidgats sedan finanskrisen 2008 och uppgick till 2 % av BNP 2022³². Dessutom hindras privata investeringar av bristen på en verklig inre marknad för kapital och en fullfjädrad bankunion. Detta hindrar kanaliseringen av de stora besparingarna i EU för att finansiera en framtida tillväxt – överskottet av inhemska besparingar i förhållande till inhemska investeringar i EU har uppgått till närmare 300 miljarder euro i genomsnitt de senaste tio åren³³. Även om bankerna kommer att fortsätta spela en nyckelroll i finansieringen av EU:s ekonomi måste mer göras för att diversifiera finansieringskällorna. Till exempel är EU:s nivå på riskkapitalinvesteringar fortfarande bristfällig, även om EU är på väg ikapp USA, särskilt när det gäller finansiering i ett senare skede. Framgångsrika europeiska uppstarts företag och expanderande företag kämpar för att anskaffa det kapital i EU som de behöver för tillväxt. Detta leder till en lägre innovationstakt och till att kapitalmarknadernas finansieringspotential för omställningar förblir underutvecklad. Ytterligare hinder är bland annat den förväntade långsamma produktivitetens utvecklingen och företagens ackumulerade skulder efter pandemin³⁴. Detta förvärras av ökade lånekostnader³⁵, vilket också ökar oron för den privata sektorns förmåga att göra de nödvändiga investeringarna nu, särskilt inom förnybar energi³⁶. Slutligen används ibland offentliga instrument för att attrahera privata investeringar på ett alltför riskovilligt sätt för att utlösa investeringar i högriskprojekt, projekt med låg avkastning eller framtidsinriktade projekt.

³² Europeiska investeringsbanken, 2023, <https://doi.org/10.2867/307689>.

³³ Källa: Eurostat, betalningsbalans (BPM6), bytesbalans plus kapitalbalans. Referensperiod: 2013–2022. Uppgifter från den 28 juni 2023.

³⁴ Banken för internationell betalningsutjämning, [Credit to the non-financial sector \(bis.org\)](https://www.bis.org/credit/), uppdaterad 27.2.2023.

³⁵ Se ECB:s indikator för sammansatt lånekostnad, som ökade med 1,83 procentenheter på årsbasis i april 2023.

³⁶ Schnabel, I., 2023, <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2023/html/ecb.sp230110~21c89bef1b.en.html>.

4. Ökad efterfrågan på färdigheter och kompetens för en hållbar framtid

Omställningarna kommer att kräva stabila europeiska utbildningssystem som prioriterar anpassningsförmåga. Tillgången till arbetstagare med lämplig teknisk och mjuk kompetens kommer att bli avgörande för omställningarnas livskraft och EU:s konkurrenskraft. Till exempel kan en minskning av klyftan mellan könen i naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM), som är avgörande för grön och digital teknik, potentiellt leda till en ökning av EU:s BNP med upp till 820 miljarder euro 2050³⁷. Bristen på tillgänglig personal med rätt kompetens är redan nu ytterligare en faktor som hämmar investeringar för 85 % av EU:s företag³⁸, både inom etablerade och nya industrier. Bristen på arbetskraft är en växande fråga inom flera arbetsintensiva sektorer, såsom hälso- och sjukvård, långtidsvård, bygg och jordbruk, inte minst inför en åldrande europeisk befolkning. Det är också ett problem inom sektorer som är viktiga för omställningarna. EU behöver till exempel 180 000 utbildade arbetstagare inom värtgasindustrin för bränsleceller senast 2030 och upp till 66 000 i solcellsindustrin³⁹. Samtidigt har ungdomarnas grundläggande kompetens sjunkit i EU⁴⁰, och pandemin medförde sämre läranderesultat i många medlemsstater⁴¹. Även om EU:s arbetskraft är den mest utbildade i historien finns det fortfarande 60 miljoner lågutbildade vuxna med låg kompetens. Dessutom är kompetensglapp inte enda orsaken till bristen på arbetskraft. Ett annat problem är tillgången till kvalitativa arbetstillfällen, vilket beror på dåliga arbetsvillkor, löner och kontrakt, balans mellan arbetsliv och privatliv samt bristen på utvecklings- eller karriärmöjligheter. Befolkningsutvecklingen och minskningen av befolkningen i arbetsför ålder har tydlig regional inverkan: 82 regioner i EU med 30 % av Europas befolkning står inför eller riskerar att drabbas av en kompetensutvecklingsfälla⁴². Om inget görs mot detta, försämras den europeiska sammanhållningen.

Våra utbildningssystem är ännu inte anpassade till omställningarnas omfattning och snabba takt. Kompetens blir allt viktigare utöver formella kvalifikationer. Detta kombineras med nya generationers förändrade värderingar och strävan mot balans mellan arbetsliv och privatliv och meningsfulla arbeten. Digital teknik, inklusive generativ artificiell intelligens, skapar nya undervisnings- och lärandemöjligheter, både för gängse skolgång och för livslångt lärande och lärande på arbetsplatsen. Samtidigt utgör tekniken en utmaning för befintliga utbildningssystem, till exempel när det gäller lärares digitala kompetens, pedagogiska metoder, garanti av systemens kvalitet och tillförlitlighet och deras innehåll, säkrande av lika möjligheter (t.ex. när det gäller tillgång till grundläggande teknisk infrastruktur och utrustning) eller etiska aspekter.

³⁷ Europeiska jämställdhetsinstitutet, 2017, <https://doi.org/10.2839/538402>.

³⁸ Europeiska investeringsbanken, 2023, <https://doi.org/10.2867/307689>.

³⁹ Europeiska kommissionen, *The strategic energy technology plan* 2018, <https://doi.org/10.2777/04888>.

⁴⁰ Pisa-poängen för svaga prestationer i läsförståelse (22,5 %), matematik (22,9 %) och naturvetenskap (22,3 %) ligger fortfarande långt ifrån EU:s mål för 2030 på under 15 % och har ökat jämfört med 2015 års omgång. Se Europeiska kommissionen, 2022, <https://www.doi.org/10.2766/117416>.

⁴¹ Europeiska kommissionen, *Covid-19 learning deficits in Europe* 2023, <https://doi.org/10.2766/881143>.

⁴² *Utnyttja talangen i Europas regioner*, COM(2023) 32 final.

Kompetensutmaningen är mer än bara ekonomiska överväganden. Digital kompetens och digitala färdigheter kommer att bli avgörande, inte bara för att hitta högkvalitativa arbeten, utan också för att aktivt delta i samhällslivet eller skilja fakta från felaktig information och desinformation, även med avseende på hållbarhet. För närvarande har endast 54 % av EU-medborgarna grundläggande digitala färdigheter som lägst⁴³. Dessutom kommer kompetenser i miljömässig hållbarhet⁴⁴, tillsammans med medborgerlig och entreprenörsinriktad kompetens samt resiliens att vara lika viktiga för lokalt förankrad social innovation, medverkan och delaktighet. Slutligen är kompetensen viktig även för den offentliga sektorn, eftersom kompetenslyftan kan begränsa sektorns förmåga att agera effektivt. Exempelvis rapporterade 69 % av EU:s kommuner att bristen på färdigheter i att bedöma miljö- och klimatpåverkan var en faktor som fördröjde deras klimatrelaterade investeringar⁴⁵.

Fortsatt överföring av utbildningsmässigt underläge mellan generationer kommer att bidra till dessa problem. Elever med låg socioekonomisk status i EU är till exempel 5,6 gånger mer benägna att underpresterar i skolan än elever med hög status⁴⁶. Detta visar på begränsningar av den sociala rörligheten och hindrar möjligheterna att dra nytta av de möjligheter som omställningarna erbjuder. Det är också en av de faktorer som påverkar EU:s sociala sammanhållning.

5. Ökande sprickor i den sociala sammanhållningen

Den europeiska gröna given bygger på att göra det möjligt för människor att framgångsrikt delta i och dra nytta av omställningen. I detta avseende sker det tydliga framsteg. Om man ser till den allmänna levnadsstandarden eller hälsan lever européerna längre och bättre liv än tidigare generationer. Livstiden kommer att fortsätta bli längre. Sedan 2004 har vi fått fyra år längre förväntad frisk livstid⁴⁷, vilket medför olika nya möjligheter till liv och karriär. Många europeiska länder hör till världens lyckligaste⁴⁸. Grunden för det befintliga samhällskontraktet måste ändå stärkas för att klara olika utmaningar.

Klimatförändringarna kommer att påverka territorier olika och få oproportionerliga konsekvenser för de fattigaste och mest utsatta. Låginkomsthushåll kommer att drabbas hårdast av högre livsmedels-⁴⁹ och energipriser⁵⁰, eftersom de i allmänhet har mindre buffertar

⁴³ Eurostat, 2022, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220330-1>.

⁴⁴ Hållbarhetskompetenser avser de sammanlänkade kunskaper, färdigheter, attityder och värderingar som möjliggör ändamålsenliga, förkroppsligade åtgärder i världen med avseende på hållbarhetsproblem, utmaningar och möjligheter, beroende på sammanhanget. Se Europeiska kommissionen, 2022, <https://doi.org/10.2760/13286>.

⁴⁵ Europeiska investeringsbanken, 2023, <https://doi.org/10.2867/307689>.

⁴⁶ Europeiska kommissionen, *Education and training monitor 2022*, 2022, <https://www.doi.org/10.2766/117416>.

⁴⁷ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/HLTH_SILC_17__custom_6521084/default/table?lang=en, uppgifter från juni 2023.

⁴⁸ Helliwell, J. F. et al. (red.), *World Happiness Report*, 2023, ISBN 978-1-7348080-5-6.

⁴⁹ FAO, *The future of food and agriculture*, 2022, <https://doi.org/10.4060/cc0959en>.

⁵⁰ Under 2021 påverkade energinivån, mätt genom oförmågan att hålla hemmet tillräckligt varmt, 6,9 % av EU:s totala befolkning, och andelen kommer sannolikt att öka. Se Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/8f6604d8-6581-4f7b-adde-7a9e53a28caf?lang=en>, gällande uppgifter från juni 2023.

för ökade levnadskostnader genom besparingar. Jämfört med andra grupper spenderar de proportionellt sett mer på nödvändiga varor som livsmedel, el, gas, uppvärmning och transport. De fattigaste bor också ofta i de mer förorenade områdena i städerna och är därför mer sårbara för föroreningarnas effekter, särskilt på deras hälsa. 13,7 % av EU-medborgarna säger att de är utsatta för föroreningar eller miljöfaror⁵¹. De mest utsatta samhällssegmenten påverkas också oproportionerligt mycket av klimatrelaterade katastrofer. Samtidigt är samhällens och institutionernas anpassningsförmåga ojämnt fördelad över Europa⁵². Dessutom är inkomst- och förmögenhetsskillnaderna nära förknippade med ekologiska ojämlikheter och bidrag till klimatförändringarna. De rikaste 10 % av européerna släpper till exempel ut mer än tre gånger mer per capita än de övriga⁵³. Andra faktorer, såsom ålder, bostadstyp och tätorters storlek, avgör dock också hushållens utsläpp, vilket ökar komplexiteten i den potentiella skattepolitiken och omfördelningspolitiken i samband med koldioxidutsläpp⁵⁴.

Inkomstskillnaderna mellan medlemsstaterna har minskat, medan skillnaderna inom enskilda medlemsstater ökar⁵⁵. Det råder en stark uppfattning i samhället om att inkomstskillnaderna har nått orimliga nivåer⁵⁶. Under 2021 tillskrevs 38,2 % av den totala ekvivalerade inkomsten i EU de 20 % av befolkningen med den högsta inkomsten, medan de 20 % med den lägsta inkomsten endast tillskrevs en andel på 7,9 %, om än med stora skillnader mellan medlemsstaterna⁵⁷. Dessa tal återspeglas i européernas attityder: 81 % anser att inkomstskillnaderna är för höga⁵⁸. Många européer i regioner och städer som står inför ekonomisk stagnation och tillbakagång är alltmer missnöjda över skillnader i utbildning eller arbetstillfällen, social rörlighet, jämlikhet, förväntad livslängd eller konnektivitet. Samtidigt är koncentrationen av rikedom betydligt högre än inkomstskillnaderna och ökar gradvis, vilket direkt hindrar lika möjligheter och socialt avancemang⁵⁹ och också ökar den politiska polariseringen⁶⁰. Statistiken visar att sociala transfereringar minskar inkomstskillnaderna – under 2021 var Ginikoefficienten för inkomster 52,2 % före sociala transfereringar men 30,1 % om man tar hänsyn till dem⁶¹. Dessutom kan effekterna av klimatförändringarna också ha en direkt inverkan på inflationsdynamiken. Resultatet av inflationstrycket, t.ex. på livsmedels- eller energipriser, i kombination med en minskning av köpkraften, kan ytterligare öka

⁵¹ Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators_-_natural_and_living_environment, uppgifter från september 2022.

⁵² Espon, *Updating and Integrating CLIMATE Data Sets and Maps*, 2022.

⁵³ Europeiska kommissionen, Knowledge Centre for Biodiversity, 2023, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/foresight/who-can-afford-digital-green-transition_en.

⁵⁴ Frankrike, Stratégie, Pisani-Ferry, J. och Mahfouz, S., 2023, <https://www.strategie.gouv.fr/publications/incidences-economiques-de-laction-climat>.

⁵⁵ *Sammanhållning i Europa på väg mot 2050*, SWD(2022) 24 final.

⁵⁶ Europeiska kommissionen, *Fairness, inequality, and intergenerational mobility*, 2023, 2652 / SP529.

⁵⁷ Eurostat, 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_income_distribution_and_income_inequality, uppgifter från november 2022.

⁵⁸ Europeiska kommissionen, *Fairness, inequality, and intergenerational mobility*, 2023, 2652 / SP529.

⁵⁹ Eurofound, Darvas, Z. och Midões, C., 2021, <https://doi.org/10.2806/129514>.

⁶⁰ Lipps, J. och Schraff, D., 2021, <https://doi.org/10.1111/1475-6765.12430>.

⁶¹ Eurostat, 2022, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_income_distribution_and_income_inequality, uppgifter från november 2022.

skillnaderna, eftersom effekterna av dessa skiljer sig avsevärt åt för låg- och höginkomsthushåll. Utan lämpliga åtgärder kan detta öka fattigdom, inklusive energifattigdom, social utestängning och ojämlikhet mellan regioner i hela EU⁶².

Även rättvisan mellan generationerna blir alltmer framträdande. Unga européer gynnas av stora generationsförbättringar, och 67 % är eniga om att EU erbjuder dem ljusare framtidsutsikter⁶³. Men de står också inför nya utmaningar. De är bättre utbildade men har lägre disponibla inkomster än tidigare unga generationer, och de är mer benägna att arbeta under instabila anställningsformer⁶⁴. Följaktligen har unga ersatt äldre människor som den grupp som löper störst risk att drabbas av fattigdom⁶⁵. Barn födda 2020 kommer att uppleva en två- till sjufaldig ökning av extrema väderhändelser och därmed förenade hälsorisker jämfört med personer födda 1960⁶⁶. Dessutom påverkas särskilt unga människor av psykiska hälsoproblem, däribland klimatångest eller solastalgi⁶⁷. Dessa kan också förvärras genom en ohälsosam användning av digitala medier⁶⁸ och efterverkningarna av pandemin. Mer än 45 % av unga säger att de upplever sådan oro⁶⁹. Det är också därför de förväntar sig mer beslutsamma åtgärder: Nio av tio unga européer är överens om att en hantering av klimatförändringarna skulle förbättra deras hälsa och välbefinnande⁷⁰. Deras farhågor sträcker sig även till statsskulden, eftersom yngre generationer sannolikt kommer att bidra mer till välfärdsstaten, samtidigt som de får mindre tillbaka än personer i tidigare generationer. I och med att den relativa andelen unga väljare minskar har frågan om rättvisa mellan generationerna också fått politisk dragkraft. Bristen på solidaritet mellan generationerna i klimatfrågor, ekonomiska frågor och samhällsfrågor kan bidra till att minska unga människors politiska engagemang och öka deras misstro mot den nuvarande politiska klassens och det nuvarande politiska systemets förmåga att hantera generationsutmaningar.

6. Hot mot demokratin och det befintliga samhällskontraktet

Ojämlikhet är starkt förknippad med ett lägre förtroende för nationella institutioner och EU-institutioner⁷¹ samt för den liberala demokratin i stort. Utanförskap, växande missnöje och avsaknad av en positiv agenda kombineras i en urholkning av förtroendet för offentliga institutioner, polarisering och en ökad dragningskraft hos extremistiska, enväldiga eller populistiska rörelser. Globalt sett har den demokratiska nivån som den genomsnittliga

⁶² Frankrike, Stratégie, Pisani-Ferry, J. och Mahfouz, S., 2023, <https://www.strategie.gouv.fr/publications/incidences-economiques-de-laction-climat>.

⁶³ Europeiska kommissionen, *Future of Europe*, 2022, 2554 / SP517.

⁶⁴ OECD, 2020, <https://doi.org/10.1787/c3e5cb8a-en>.

⁶⁵ OECD, 2015, <https://doi.org/10.1787/9789264235120-en>.

⁶⁶ Thiery, W. et al., 2021, <https://doi.org/10.1126/science.abi7339>.

⁶⁷ Oro som upplevs av människor vars direkta miljö påverkas negativt av miljöförändringar.

⁶⁸ Marciano, L. et al., 2022, <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.793868>.

⁶⁹ Hickman, C. et al., 2021, [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3).

⁷⁰ Europeiska kommissionen, *Future of Europe*, 2022, 2554 / SP517.

⁷¹ Se bland annat Lipps, J. och Schraff, D., ”Regional inequality and institutional trust in Europe”, *European Journal of Political Research*, vol. 60, nr 4, 2021.

medborgaren åtnjutit sjunkit tillbaka till de nivåer som senast noterades 1989⁷². Demokratin utmanas alltmer som den styrningsmodell som bäst lämpar sig för att hantera växande socioekonomiska frågor⁷³. I EU försämrats vissa av grundkraven för en fungerande demokrati. Detta blir synligt genom utmanandet av rättsstatsprincipen och ett tilltagande tyst medborgarskap, t.ex. i form av konstant lägre valdeltagande i många medlemsstater i både nationella val och Europaparlamentsval⁷⁴ eller växande brist på intresse för det allmänna demokratiska livet. Till exempel anser 47 % av medborgarna att deras röst räknas i EU, medan 49 % anser att den inte gör det⁷⁵. Personifieringen av politiken, där politiska ledare anses vara viktigare än politiska partier, är också på uppgång. Polariseringen av den politiska debatten och känslan av isolering förstärks av felaktig information och desinformation, gruppodynamiken i sociala medier samt algoritmisk snedvridning⁷⁶. Platser som upplevs som eftersatta ger också bränsle till avståndstagande och missnöje. Om utvecklingsfällorna i stagnerande regioner inte åtgärdas kommer allmänheten att vara mindre benägen att stödja den europeiska integrationen och de europeiska värdena, i något som kan kallas missnöjets geografi⁷⁷. Positivt är dock att det samtidigt framträder nya former av politisk aktivism och social mobilisering. Misslyckandet med att ta itu med de europeiska demokratiernas hälsa blir ändå en utmaning, både för lanseringen av en hållbar politik och omställningen i sig.

Det befintliga samhällsfördraget är inte helt anpassat till de nya socioekonomiska förhållandena. Det befintliga samhällsfördraget har sitt ursprung i mitten av 1900-talet, då det rådde andra socioekonomiska förhållanden. Sedan dess har européernas förhållanden utvecklats drastiskt, med nya sätt att lära, arbeta och leva, förankrade i demografiska förändringar och migration. Konsekvenserna av en ökad livslängd kommer att bli djupgående för enskilda, företag, samhällen och regeringar. Därför kvarstår klyftorna, och nya spänningar kan uppstå i framtiden. Även om 40 % av den arbetsföra befolkningen arbetar under ”atypiska” arbetsformer (inklusive som egenföretagare)⁷⁸, är de sociala trygghetssystemen fortfarande huvudsakligen utformade för traditionella anställningsformer (t.ex. heltidsanställning eller fast anställning). Förändringar krävs för att vissa delar av arbetskraften, särskilt unga människor, personer födda utanför EU och kvinnor, ska omfattas i tillräcklig utsträckning av de sociala trygghetssystemen. I annat fall kan dessa klyftor hota individers och familjers välfärd, särskilt i låginkomsthushåll, och inverka negativt på pensionsrätter och välfärd senare i livet. De skulle också kunna försvaga den finansiella stabiliteten i befintliga trygghetssystem och påverka

⁷² V-Dem Institute (Göteborgs universitet), 2023, https://www.v-dem.net/documents/29/V-dem-democracyreport2023_lowres.pdf.

⁷³ Sitra, Dufva, M. och Rekola, S., 2023, ISBN 978-952-347-302-7.

⁷⁴ RECONNECT EUROPE, Briatte, F. et. al., 2020, <https://reconnect-europe.eu/wp-content/uploads/2020/05/D6.1.pdf>

⁷⁵ Europeiska kommissionen, *Future of Europe*, 2022, 2554 / SP517.

⁷⁶ Med partiska algoritmer avses tendensen hos algoritmer att framställa resultat som leder till nackdelar för vissa grupper, såsom kvinnor och etniska minoriteter. Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter, 2022, <https://doi.org/10.2811/25847>.

⁷⁷ Europeiska kommissionen, *The geography of EU discontent and the regional development trap*, 2023, WP 03/2023.

⁷⁸ Rapport från kommissionen till rådet om genomförandet av rådets rekommendation om tillgång till socialt skydd för arbetstagare och egenföretagare, COM(2023) 43 final.

konkurrenskraften överlag genom mindre effektiva arbetsmarknader, där människor är mindre benägna att ta risker, byta jobb, börja och sluta arbeta eller starta eller avsluta företag. Slutligen ger arbetet för många européer inte tillräckligt betalt. Den mest talande indikatorn är tillgång till bostäder till ett överkomligt pris: Den är nu som lägst, både för dem som vill köpa ett hus och för dem som hyr⁷⁹.

Samtidigt utvecklas de offentliga och privata aktörernas geoekonomiska roll. Vi ser en växande konvergens mellan ekonomi och säkerhet, eftersom ekonomiska val i allt högre grad drivs av säkerhetsintressen. Förväntningarna på staten förändras och en fortsättning mot omställningar, ett öppet strategiskt oberoende och ekonomisk resiliens kommer att kräva lämpliga verktyg och kompetenser. Å andra sidan utmanar den pågående maktspidningen, med multinationella företags ökande globala tyngd, statens befintliga roll i ekonomin, demokratin och det sociala livet.

III. Huvudsakliga åtgärdsområden

De frågor som presenteras ovan kommer att ha en direkt inverkan på de sociala och ekonomiska aspekterna av hållbarheten, vilket utmanar omställningarnas utförbarhet och genomförbarhet. Därför kräver ett hållbart Europa senast 2050 samordnade insatser inom alla politikområden redan nu. Med utgångspunkt i resultatet av framsynsprocessen presenteras i nedanstående åtgärdsområden idéer för att möta de utmaningar som kartlagts i de föregående avsnitten.

1. Trygga ett nytt europeiskt samhällskontrakt som lämpar sig för en hållbar framtid.

EU bör fortsätta uppmuntra medlemsstaterna att utveckla inkluderande, högkvalitativa sociala tjänster som ökar människors förmåga att bidra till ekonomin och samhället samt deras möjligheter att utnyttja sin potential och förverkliga sina ambitioner. Det innebär också att välfärdspolitiken uppdateras enligt en strategi för sociala investeringar under hela livstiden. Detta innebär stöd till deltagande på arbetsmarknaden och inkludering, ytterligare anpassning av det sociala skyddet till icke-standardiserade sysselsättningsformer och till nya klimatrelaterade risker, tryggnad av en tillräcklig social skyddsnivå samt en strategi för aktiv inkludering på arbetsmarknaden. Man bör ta hänsyn till den nya demografiska verkligheten, med dess utmaningar (åldrande) och möjligheter (lång livslängd). Det innebär också att se till att det sker en ändamålsenlig integration av migranter och EU-medborgare med invandrarbakgrund, för att generera betydande skattevinster för medlemsstaterna och bidra till mötet med de välfärdsutmaningar som den demografiska förändringen innebär. En kontinuerlig övervakning av sociala indikatorer, särskilt för de mest utsatta hushållen, kommer att bli avgörande för att bekämpa fattigdom, social utestängning och sociala och territoriella ojämlikheter. Ett nytt samhällskontrakt bör innehålla ett starkare fokus på en rättvis och inkluderande omställning, upprätthålla regional sammanhållning och tillämpa rättvisa mellan generationerna samt en uppåtgående social konvergens som vägledande principer. Det bör också fokusera ytterligare på en hälsosam livsmiljö som en viktig kollektiv nytta och på att ta itu med de bakomliggande orsakerna till psykisk ohälsa, såsom social utestängning, diskriminering och klimatförändringarnas effekter.

2. Utnyttja den inre marknaden för att främja en motståndskraftig nettonollekonomi.

EU bör fortsätta stärka sin samordnade ram för att uppnå ett öppet strategiskt oberoende, inklusive ekonomisk säkerhet. Särskilt med utgångspunkt i den befintliga mekanismen för granskning av nuvarande strategiska beroenden bör EU och dess medlemsstater vidareutveckla verktyg för att bedöma framtida beroenden inom strategiska sektorer (t.ex. hälsa, livsmedel, digital teknik,

⁷⁹ Eurofound, 2023, <https://doi.org/10.2806/715002>.

energi, rymd och vatten). EU bör också använda handelspolitiska skyddsinstrument, förordningen om utländska subventioner och upphandlingsinstrument på ett bättre och mer strategiskt sätt. Utvidgningen av den inre marknaden kommer att bli avgörande i framtiden för att skydda EU:s ekonomiska makt. Tillräckliga nivåer av strategisk intelligens och föregripande styrning bör säkra framtiden för ett tillväxtfrämjande regelverk, särskilt för den inre marknaden⁸⁰. Det kräver ett förnyat fokus⁸¹ på att ta itu med hinder och på att genomdriva befintliga regler i ekosystem med störst potential för omställningen. Detta måste matchas med robusta och ändamålsenliga konkurrensregler. Det kommer också att vara viktigt att uppmuntra hållbara affärsmodeller och säkerställa tillräckligt stöd för den snabba utvecklingen och spridningen av nettonollteknik. EU bör också fortsätta skydda lika villkor för alla marknadsaktörer och säkra starka kopplingar mellan marknadstillträde och höga hållbarhetsstandarder. Slutligen behövs det även stöd för snabb tillverkning av väsentliga komponenter för energiomställningen, t.ex. råvaror och utrustning med nettonollteknik.

3. Stärka kopplingarna mellan EU:s interna och externa politik, även för att främja EU:s erbjudande och budskap på den globala arenan. Geoekonomin kräver i allt större utsträckning att man kombinerar smidiga strategier och strategiska partnerskap. I detta sammanhang bör Global Gateway fortsätta användas för att utveckla partnerskap kring strategiska projekt, till exempel med länder som står inför utmaningar med energiomställning eller tryggad vattenförsörjning. Sådana partnerskap bör stimulera nya lokala värdekedjor för att locka till sig investeringar och skapa arbetstillfällen och möjligheter för yngre generationer. Med utgångspunkt i den befintliga modellen för frihandelsavtal skulle nya, mer flexibla och riktade partnerskapsavtal kunna undersökas med det europeiska grannskapet, Afrika, Asien och Latinamerika. Synergierna och kopplingarna mellan dessa avtal och Global Gateway måste öka. Skapandet av en grön transatlantisk marknad som underlättar tillgången till incitamentssystem och förhindrar diskriminering skulle stödja gröna investeringar och hållbar produktion. Genom Team Europe-strategin bör EU stärka sin röst i multilaterala forum som är avgörande för globala hållbarhetsinsatser, inbegripet de som skapar framtiden för hållbar finansiering (t.ex. Bridgetown-initiativet, reformer av Världsbanken och Internationella valutafonden). EU bör också fortsätta leda insatserna för att uppnå målen för hållbar utveckling⁸² och bidra till diskussionen om framtiden för målen efter 2030. Dessutom bör EU leda åtgärder för att bevara de globala gemensamma resurserna (biologisk mångfald, mark, färskvatten, hav osv.), bland annat genom finansiering eller samarbete inom teknik och innovation (både hög- och lågteknologi). Man bör undersöka nya finansieringsarrangemang för anpassning och resiliens, med fokus på de mest utsatta länderna. EU måste också se till att dess klimat-, miljö- och energipolitik utformas och genomförs på ett sätt som är förenligt med EU:s internationella ambitioner och åtaganden. Detta innebär att man bör ta hänsyn till sina handelspartners perspektiv och EU-lagstiftningens inverkan på dem. Detta skulle kunna uppnås genom en ökad dialog, kommunikation, diplomati (grön, digital och kulturell) och samarbete i utformningen och genomförandet av politiken⁸³. EU bör också fortsätta att aktivt ta upp initiativen i den europeiska gröna given i Världshandelsorganisationen. EU måste, förutom att

⁸⁰ Fit for Future-plattformens yttrande om att säkerställa ett framtidssäkert regelverk för den inre marknaden.

⁸¹ *Inre marknaden 30 år*, COM(2023) 162 final.

⁸² *EU:s frivilliga översyn av framstegen rörande genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling*, COM(2023) 700 final.

⁸³ *En ny dagordning för förbindelserna mellan EU och Latinamerika och Karibien*, JOIN(2023) 17 final.

utveckla sin egen rättsliga ram, ingå breda internationella allianser och avtal om ny teknik med stor genomslagskraft och hållbarhet, såsom artificiell intelligens, på sätt som återspeglar EU:s värderingar och strategiska mål och hanterar riskerna. EU bör också samarbeta med likasinnade partner för att bekämpa hot och attacker, såsom desinformation. Slutligen skulle en förstärkning av ungdomshandlingsplanen för EU:s yttre åtgärder kunna bidra till att bygga upp stöd från unga generationer utanför EU.

4. Stödja förändringar i produktion och konsumtion i riktning mot hållbarhet. På produktionssidan innebär detta reformer och investeringar i medlemsstaterna för att fasa ut fossila bränslen och minska föroreningarna i ekonomin, särskilt inom industriprocesser och energiintensiva sektorer, minska effekterna på den biologiska mångfalden och minimera konsumtionens ekologiska fotavtryck. Det är också viktigt att minska byråkratin, påskynda administrativa förfaranden och tillståndsförfaranden samt öka tillgängligheten och kvaliteten på lokalt stöd. För att stärka EU:s vattenresiliens krävs storskaliga åtgärder riktade mot föroreningar samt jordbrukets, energiproduktionens, industrins och hushållens ökande krav. Det är av avgörande betydelse att införa åtgärder för att förbättra förvaltningen av vatten (inbegripet lämpliga prissättnings- och tilldelningsmekanismer), effektiv användning av vatten, utveckling av hållbara alternativa källor, förhindrande av vattenföroreningar och säkerställande av lika tillgång. Att uppnå hållbarhet kommer också att kräva förändringar av människors beteenden, särskilt bland de med störst koldioxidavtryck, för att minimera konsumtionens ekologiska fotavtryck. Det kommer också att vara avgörande att sörja för rätt prissignaler (t.ex. genom koldioxidprissättning och gröna skatter eller genom att avskaffa eller avhjälpa miljöskadliga subventioner samt stärka miljöfrämjande incitament) i kombination med att säkra överkomliga priser och tillgänglighet för hållbara produkter och tjänster. För att förändra företagens strategier och affärsmodeller bör EU fortsätta utforma politik och bestämmelser för att vidare ta itu med planerat åldrande och främja reparationer efter försäljning samt cirkulär design. På grundval av lämpliga analyser skulle åtgärderna också kunna omfatta förbud mot reklam för de mest miljöskadliga metoderna eller tjänsterna. Sammantaget skulle dessa faktorer kunna ingå i en framtida bredare rättslig ram, med beaktande av den långsiktiga, globala konkurrenskraften i EU:s ekonomi. Ytterligare analys av fördelningsmässiga och territoriella effekter av beslutsfattande och tydligare kommunikation av resultaten skulle kunna bidra till att nya åtgärder utformas på ett sätt som minimerar eventuella negativa effekter på fattigdom och ojämlikhet och förutser kompletterande politiska åtgärder som mildrar sådana negativa effekter. Slutligen bör utbildning och insatser för ökad medvetenhet om hållbara och hälsosamma val och livsstilar stärkas inom alla åldersgrupper.

5. Gå mot ett ”investeringarnas Europa” genom att öka de privata finansiella flödena till stöd för strategiska investeringar för omställningarna. Avgörande framsteg med bankunionen och kapitalmarknadsunionen är nyckeln till den privata finansiering som behövs för den dubbla omställningen. Hållbara finansieringsverktyg såsom europeiska gröna obligationer kommer att finansiera hållbara strategiska EU-investeringar. Det kommer att vara avgörande att inrätta en smidig, snabb och lättillgänglig ram för att främja privata investeringar och sörja för ett positivt företagsklimat för att se till att EU förblir attraktivt för investeringar i en nettonollekonomi och cirkulär ekonomi. I detta avseende bör offentlig finansiering användas i större omfattning som katalysator för privata investeringar, särskilt för mer riskfyllda, banbrytande hållbarhetsprojekt, inklusive deras utökning, och tillhörande tillverkningskapacitet i EU. Framför allt bör Europeiska investeringsbanken, världens största offentliga bank, ge starkare stöd till strategiska investeringar som är relevanta för den dubbla

omställningen, t.ex. avseende råvaror, grön teknik och bioteknik, och särskilt till spetsprojekt. Det är också viktigt att fortsätta bemöda sig om att underlätta tillgången till relevanta EU-finansieringskällor för europeiska nystartade företag och små och medelstora företag. Andra verktyg kan också bidra till att öka de privata finansiella flödena: skatteincitament, grön och hållbar offentlig upphandling och offentlig-privata partnerskap, incitament för leverantörer att anta hållbara lösningar, förkommersiell upphandling samt samarbeten med icke-statliga organisationer för tillhandahållande av offentliga tjänster eller med enskilda och berörda aktörer för medborgarbudgetering. Ett närmare samarbete mellan den privata och den offentliga sektorn skulle också kunna uppnås genom att kombinerade finansieringsstrategier utökas, t.ex. genom en bättre förmedling från koncessionshavare och genom att rollen stärktes för EU:s och medlemsstaternas utvecklingsinstitutioner. Slutligen kommer det att vara viktigt med ytterligare insatser för att införliva klimatrelaterade risker i bedömningen av den finansiella stabiliteten.

6. Göra de offentliga budgetarna lämpade för hållbarhet. Skattepolitiken och beskattningen måste anpassas till den dubbla omställningen, avsätta ytterligare investeringar till projekt som främjar denna och ge rätt prissignaler och incitament till producenter, användare och konsumenter samt samtidigt främja de offentliga finansernas hållbarhet. Genomförandet av OECD:s reform av den internationella beskattningen är första steget i den riktningen, med syftet att hindra att bolagsskattesatserna sjunker för mycket och säkerställa att multinationella företag betalar en skälig andel skatt var de än är verksamma. EU bör fortsätta följa globala strategier mot skatteflykt som ytterligare stöder rättvisa skattesystem. EU bör också överväga hur skattebördan på arbete ska minskas och flyttas över till andra skattebaser som är mindre skadliga för tillväxten, även för att ta itu med ojämlikhet i samband med en åldrande befolkning och nya arbetsformer. För att offentliga medel ska kunna användas på bästa sätt är det avgörande med ökade insatser för att optimera de offentliga utgifterna genom att förbättra de offentliga finansernas kvalitet och sammansättning och höja de offentliga utgifternas effektivitet och ändamålsenlighet. Detta innebär att stärka den offentliga kapaciteten när det gäller insamling och analys av uppgifter för att bättre kunna utforma skatteåtgärder. Skattepolitiken bör även i fortsättningen inriktas på att skydda utsatta hushåll och företag, samtidigt som den bör stödja ekonomisk överkomlighet och bevara incitament för ett hållbart beteende. Slutligen bör ytterligare vägar för gemensamma åtgärder undersökas med tanke på de ojämna effekterna av skattepolitiska utmaningar och behovet av att främja strategiska investeringar och trygga en lämplig finansiering av EU:s kollektiva nyttigheter.

7. Föra politiska och ekonomiska indikatorer närmare ett hållbart och inkluderande välbefinnande. Miljöaspekter och sociala aspekter beaktas redan både offentliga och privata aktörers beslut, men de behöver integreras ytterligare. I detta sammanhang bör mått utöver BNP vidareutvecklas och successivt tas med i EU:s beslutsfattande. Detta kommer att bidra till att övervaka framstegen mot välbefinnande, underlätta kommunikationen om politiska utmaningar och utforma strategier för att ta itu med dessa med människor och planeten i fokus, samtidigt som man ser till att den ekonomiska tillväxten inte förstör själva grunden. Bättre övervakningsverktyg bör också eftersträvas genom att utveckla robusta modellbaserade indikatorer (t.ex. för planetens gränser eller ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet) och bättre integrerade bedömningsmodeller för prognoser och scenarioanalyser. De statistiska standarderna för nationalräkenskaperna måste, för att ytterligare ligga till grund för politiken, kompletteras med ytterligare indikatorer för att bättre återspegla det ömsesidiga beroendet mellan ekonomisk verksamhet, människors välbefinnande och miljön. Detta skulle till exempel

handla om de olika sätt på vilka resursutarmning och miljöförstöring undergräver människors välbefinnande och ekonomiska trygghet och, omvänt, den ekonomiska verksamhetens skiftande miljöpåverkan. EU kommer att fortsätta bidra till diskussionerna i det internationella samfundet om hur kopplingarna mellan ekonomin och miljön kan redovisas i nationalräkenskaperna och i miljöekonomisk statistik på ett metodologiskt sunt sätt. Dessutom kommer EU att fortsätta främja befintliga miljöekonomiska räkenskaper som grund för beslutsfattandet på olika områden, särskilt genom att uppmuntra integreringen av befintlig ekonomisk statistik och miljöstatistik samt socialräkenskaper för att bättre ta itu med sociala ojämlikheter i inkomstfördelningen.

8. Se till att alla framgångsrikt kan bidra till den hållbara omställningen. Det krävs fortsatta insatser för att öka deltagandet på arbetsmarknaden bland alla befolkningsgrupper, särskilt bland kvinnor, personer med funktionsnedsättning, äldre, unga människor och andra underrepresenterade grupper som varken arbetar eller studerar. Investeringar i tidig utbildning av hög kvalitet bör uppmuntras för att överbrygga ojämlikhetsklyftor. Utöver teknisk kompetens bör kompetens inom hållbarhet, digitalisering, civilsamhället, resiliens och entreprenörskap ges ökad uppmärksamhet. Lärandets flexibilitet kan ökas genom att uppmuntra livslångt lärande, t.ex. genom mer utbildning på arbetsplatsen och yrkesutbildning, och innovativa undervisningssätt. Detta måste matchas med en anpassning av arbetsplatser och arbetsvillkor till nya typer av arbeten, generationsförväntningar och arbetstagarnas behov. Samarbetet mellan offentliga och privata aktörer samt civilsamhällets aktörer bör stärkas genom etablerade mekanismer (t.ex. kompetenspakter eller kompetensakademier). Digital teknik bör användas för att berika och anpassa utbildning och främja lärandemöjligheter för alla. För att hantera demografiska förändringar behöver EU robusta verktyg för en detaljerad prognos av kompetens och arbetskraftsbehov inom nyckelsektorer. Kompetensutvecklingsfällor måste hanteras på regional nivå genom att tillgång och efterfrågan på kompetens stimuleras med riktade åtgärder och i samarbete med arbetsgivare och utbildningsinstitutioner. För att hantera specifika luckor på arbetsmarknaden och demografiska utmaningar måste EU slutligen locka till sig mer global kompetens och stödja bildandet av talangreserver och partnerskap med tredjeländer. Detta måste kombineras med stöd till ursprungssamhällena och anpassning av utbildningen för att öka integrationen.

9. Stärka demokratin, bland annat genom ökat medborgardeltagande. Ett brett offentligt stöd för hållbarhet förutsätter ett ökat medborgardeltagande i demokratiska överläggningar och beslutsprocesser i EU som komplement till den representativa demokratin⁸⁴. Rättvisa mellan och inom generationerna, inkluderande deltagande och fullständigt medborgardeltagande bör stå i centrum för beslutsfattandet. En integrering av strategisk framsyn i beslutsfattandet kan till exempel hjälpa regeringarna att anta offentlig politik baserad på framtida fördelningseffekter (inklusive generationsövergripande sådana) och anta strategier för att minimera sannolikheten för mycket negativa sociala resultat. Det kommer således att vara avgörande med ökad öppenhet i beslutsfattandet och bättre engagemang och kommunikation med allmänheten. EU bör kontinuerligt stärka förmågan att försvara demokratin och rättsstatsprincipen⁸⁵. För att motverka felaktig information och desinformation samt utländsk inblandning är det viktigt med effektivare instrument och ett korrekt genomförande av dem.

⁸⁴ Europeiska gruppen för etik inom vetenskap och ny teknik, *Opinion on democracy in the digital age*, 2023.

⁸⁵ Senare i år ska kommissionen lägga fram ett paket för försvar av demokratin för att fördjupa åtgärderna inom ramen för EU:s handlingsplan för demokrati och främja fria och rättvisa val, intensifiera kampen mot desinformation och stödja mediernas frihet och mångfald.

Det är viktigt att öka ansvarsskyldigheten för sociala medieplattformar och stödja oberoende medier. Digitaliseringens inverkan på demokratin måste också optimeras, samtidigt som man tar itu med eventuella negativa aspekter (cybersäkerhet, spridning av hatpropaganda och radikalisering). Slutligen kommer det att krävas öppna, effektiva, interoperabla och ansvarsskyldiga offentliga tjänster. Därför måste kapaciteten stärkas hos lokala institutioner och andra aktörer, t.ex. arbetsmarknadens parter och det civila samhällets organisationer. Detta kräver omfattande åtgärder för att se till att institutionerna har den kompetens som krävs samt ekonomiska och tekniska resurser för att bidra till och dra nytta av möjligheterna med den dubbla omställningen⁸⁶.

10. Förstärkning av EU:s verktygslåda för beredskap och insatser för att komplettera civilskyddet med ”civilt förebyggande”. EU måste strategiskt förutse potentiella katastrofer och förbereda sig för deras effekter, vilket nyligen framkom av pandemin och Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Den fortsatta utvecklingen av strategisk framsyn och övervakningskapacitet, inklusive system för tidig varning, kommer att underlätta omvandlingen av tidig information till tidiga åtgärder och bör vägleda medlemsstaterna i framtida investeringar och finansiering för bättre beredskap och förebyggande. Europeiska dataområden, digitala tvillingar och nya interaktionssätt kommer att bli avgörande för att bättre förstå och hantera stora mängder komplex information. EU:s förmåga att reagera snabbt och effektivt på kriser bör också förstärkas permanent. Till exempel kommer krisinstrumentet för den inre marknaden att sörja för fri rörlighet för varor, tjänster och människor, med större öppenhet och samordning i kristider. För att hantera kritiska entiteters motståndskraft kommer genomförandet av EU-direktiv och rådsrekommendationer som rör resiliens att vara avgörande⁸⁷. Centrumet för samordning av katastrofberedskap bör vidareutvecklas till en knutpunkt som kopplar samman alla relevanta EU-ledda krishanteringsaktörer (t.ex. Hera) och stärker den operativa beredskapen för framtida krissituationer⁸⁸. Olika befintliga verktyg och instrument som är avgörande för resiliens på områden som civilskydd, migration, hälsa, livsmedel och vatten bör stödjas, och synergieffekter och samarbete mellan dessa bör stärkas. EU bör också vara bättre förberett på att ta itu med förflyttningar orsakade av katastrofer och klimatförändringar. Utöver resiliensåtgärder kommer EU att behöva bedöma, förebygga, förbereda för och hantera risker i en systemisk strategi för en planet och en hälsa. Dessutom bör utvecklingen av gemensamma förfaranden stödjas genom att stärka eller upprätta nya sektorsövergripande kopplingar med berörda myndigheter på alla nivåer samt med den privata sektorn, inklusive riskförvaltare och försäkringsgivare. Slutligen bör man undersöka sätt att ytterligare öka tillgången till katastrofriskfinansiering.

IV. Uppfylla löftet om en hållbar omställning

Den hållbara omställningen bygger på ett trefaldigt löfte: en frisk planet och en gynnsam miljö, ekonomisk tillväxt som är frikopplad från resursanvändning och miljöförstöring och en försäkran om att ingen person eller plats kommer att lämnas utanför. När EU går vidare med denna historiska omvandling kommer det avgörande bli att skapa en positiv bild och bevara känslan av möjligheter och optimism för att bygga ett brett demokratiskt stöd för nödvändiga förändringar och kompromisser under utmanande omständigheter. I rapporten redogörs för de huvudsakliga områden där det finns ett stort behov av åtgärder för att vi ska kunna uppnå en

⁸⁶ T.ex. genom ett kommande initiativ, ComPAct, om ett utökat europeiska administrativt område.

⁸⁷ Direktiv (EU) 2022/2557 av den 14 december 2022 om kritiska entiteters motståndskraft och om upphävande av rådets direktiv 2008/114/EG, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj>.

⁸⁸ Europeiska kommissionen, *Strategic crisis management in the EU*, 2022, <https://doi.org/10.2777/517560>.

hållbar omställning och stärka kopplingarna mellan omställningens miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter.

Det är avgörande att sätta hållbarhet i centrum för EU:s öppna strategiska oberoende för att EU ska kunna uppfylla dessa löften. För nuvarande och framtida generationer av européer kommer detta att innebära ett hälsosammare och längre liv, tillfredsställelse yrkesmässigt och privat och ett större inflytande över den framtid de vill ha, för företag i EU att man utnyttjar pionjärfördelen med en nettonollekonomi, med globalt ledande hållbara produkter och tjänster och för övriga regioner i världen att de drar nytta av samarbete och hållbar utveckling.